

Posamezna, št.

Naročnina listu: Celo leto 60 din., pol leta 30 din., četrt leta 16 din. Izven Jugoslavije: Celo leto 120 din. Inserati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravištvu sprejema naročnino, inserate in reklamacije.

Telefon Interurban št. 113.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini.

STRAŽA izhaja v ponedeljek, srede in petek. Uredništvo in upravištvostvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Z uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopisi se ne vračajo.

Nezaprite reklamacije so poštnine proste. Telefon Interurban št. 113.

129. števil.**Maribor, dne 12. novembra 1923.****Letnik XV.****Dispozicijski fond in deflacija.**

Vsako leto se pri proračunski razpravi razkrivajo razni dispozicijski fond, ki bi se pa po pravem morali imenovati tajni fond, ker jih ministri nikdar točno ne razložijo ter še le potem priznajo, če se slučajno razkrijejo in razkrinkajo. Uporabo teh fondov se nadalje odteguje vsaki kontroli. Letos želi ministrski predsednik imeti svoj poseben dispozicijski fond v znesku 2 milijona 240.000 D in je ta znesek postavljen tudi v proračun.

Minister notranjih zadev ima tak fond v znesku 5.000.000 D, letos povečan za 576.000 D. Temu nasproti se predlaga za prvo pomoč ob priliki elementarnih ne-zgod v celi državi le znesek — 1 milijon dinarjev.

Minister zunanjih zadev ima dispozicijski fond v znesku 10 milijonov dinarjev, razen tega še dodatek radi kurzne razlike nad 50 milijonov dinarjev; v cel-lem nad 60 milijonov dinarjev.

Minister vojne ima dispozicijski fond v znesku 2 milijonov din. in dodatek radi kurzne razlike v znesku nad 2 milijona dinarjev, v cel-lem nad 4 milijone din.

Minister financ razpolaga z odobrenjem ministrskega sveta z budžetskimi rezervnimi krediti, ki znašajo 120 milijonov din. in so letos za celi milijon manjši ko lani.

Razen tega ima finančni minister na razpolago, kar je povedal v seji finančnega odbora I. sekcije dne 31. oktobra 1923 prejšnji finančni minister dr. Kumanudi, fond «krijumčarski» (tihotapski), v katerega se stekajo velike kazni za tihotapstvo in mora biti zelo velik. Značilno je, da o tem fondu v proračunu ni duha ne sluha in da je indiskrecija g. dr. Kumanudija razkrinkala ta — tajni fond.

Za te fonde se razen krijumčarskega fonda, katerega visokost ni znana, zahteva v proračunu 200.240.000 dinarjev, za 100.000 D več kakor znaša proračun ministristva kmetijstva in vod.

O Pašičevem milijonem fondu se lahko že vnaprej reče, da je zelo tajen. Ministrstvo notranjih zadev ali policije ima kakor znano čisto nepotrebne oddelke, ki so posledica zakona o zaščiti države. Ti oddelki se pečajo s špijonažo in propagando ter imajo v proračunu določene visoke svote. Potem lahko sklepamo, da gre pet in pol milijona še za posebno špijonažo in pa za volilno agitacijo.

Fonda zunanjega in vojnega ministra imata posebne milijonske dodatke za valutne razlike. Te milijone požro raznovrstne komisije, ki se potikajo po cel-lem svetu ter so nam nakopale že mnogo sramote poleg ogromne škode. Iz teh fondov se plačuje kak episkop, ki se naveliča svoje episkopije ter gre rajši v Ameriko ali v London blatiti Hrvat in sploh vse proticentrali-ste za plačo, ki je večja od one ameriške ali pa angleškega vladnega predsednika. Iz teh fondov se pla-čujejo članki, ki hvalijo centralistični režim in če bi teh fondov ne bilo, bi tudi kak profesor dr. Ilešič ne mogel in ne hotel blatiti in denuncirati slovenske inteligence.

O «krijumčarskem» fondu finančnega ministra bi se lahko na kratko reklo, da gre deloma res iz tihotapskih žepov, ustvarja pa potem še večje «krijumčar-stvo», ki silno škoduje državi. Nekje pa mora biti tudi denar, ki je bil prečanom odtegnjen pri markiranju avstrijskih kron in se kljub obljubam noče vrniti.

Rajniki Protič je sicer gospodom, ki so to lumparijo zagrešili, javno v parlamentu vegel v obraz očitek, da so pobrali denar ljudem na «prevaran način», to je, da so ljudi ogoljufali. Toda razni ministri so potem le še vedno obetali, da bodo «že enkrat» vrnili ljudem «iz-posojeni» denar. Vrnili ga seveda niso. Bilo je pa tega denarja okoli pol milijarde kron. Ko je pa na eni zad-njih sej zopet neki poslanec podrezal sedanjega finanč-nega ministra, kako in kaj je s tem denarjem, se je se-danji finančni minister odrezal: «Tega denarja ne bomo vrnili, ker to ni »posojilo«, ampak »davek za osvobo-jenje!» —

Bodi dovolj! To so izdatki in fond, ki bi jih ne bilo treba, če bi imeli pravično in pošteno upravo.

Ko so ministri in guvernerji Narodne banke dolo-čili, da se mora ostati pri deflacijski politiki, se je tudi konstatiralo, da denarja ne bi bilo premalo, če bi se krediti pravilno uporabljali. Zakaj se pa vlada sama ne drži in ne ravna po tej ugotovitvi? Minister misli, da bi lahko tudi pri nas propadla industrija, ker je propadla na Japonskem, čudno, da še ne reče, da bi tudi mi lahko imeli potres, ker je bil na Japonskem, nadalje misli, da bi se ljudje lahko navadili izhajati z manjšim denarjem, na druga strani pa postaja država ravno po prizadevanju finančnega ministristva največji navijalec cen in povzročitelj druginje z direktnimi in indirektnimi davki, ki silno tlačijo prečane sploh in posebno še ves nižje sloje. Uvajanje zmernosti pa tudi prav dobro osvetljujejo ogromni ministrski in sinekur-ski dohodki in pa to, da imajo višji oficirji dobre pla-če, dočim uradništvo in drugo državno uslužbenstvo trpi v največji bedi.

Kar se tiče dajanja kreditov, ali je Narodna banka dajala kredite pravično in oprezno? Ali ni škandal, da je dala beograjski Ujedinjeni banki 10 milijonov, če-tudi se je vedelo, da slabo posluje? Ali se niso dajali krediti iz političnih ozirov? Vse to in še marsikaj dru-gega kaže, da je politika deflacije prirojena samo za prečane in proti prečanskemu gospodarskemu razvoju. Vse banke, vsa delniška društva hočejo spraviti v Beo-grad, industrijo pa v Srbijo, to je smisel vsega tega, briga za državo je pa samo krinka. Če bi se vlada bri-gala za državo, ne bi smela denarja metati skozi ok-no. Za izvajanje deflacijske politike bi bilo najprej po-trebno, da državna uprava začne Narodni banki od-plačevati dolg. Če ji ne zadostuje od davčnega vijaka izprešani denar, pa naj prodaja državne domene. Potem bo kredita dovolj. Deflacijo lahko izvaja samo vestna, poštena in pravična uprava, a ne taka, ki vse vzame, vse pograbi, okrog sebe kopiči, a nič ne da in nič ne investira.

Politični položaj.

Utis zbora SLS na muslimanske kroge. Jugoslovan-ski muslimanski klub je izredno zadovoljen s potekom zborovanja SLS v Ljubljani. Posebno dober utis je napravilo na muslimane poročilo dr. Korošca o poli-tični situaciji. Vse vesti, da vlada nesoglasje v Zagre-bškem bloku in da bo kmalu prišlo do razdora, so s tem ovržene. Nasprotno pa so pokazala vsa dosedanja zborovanja, kakor to od SLS v Ljubljani, sestanek predstavnikov zagrebskega sporazuma, ki se je vršil v Zagrebu in konferenca Jugoslavanske muslimanske organizacije, da vlada v bloku edinstvo, moč in sloga.

Odhod poslancev na Poljsko. Včeraj je odpotovalo preko Dunaja določeno število naših parlamentarcev na Poljsko. Dan pred odhodom so se vršile v Beogradu seje glede tega potovanja. Seje so se udeležili vsi pred-sedniki klubov in ob tej priliki se je dotaknil dr. Korošec tudi političnega momenta tega potovanja in je posebno grajal, da vlada ni smatrala za potrebno dolo-čiti vsaj enega člana vlade, da se udeleži potovanja in je obžaloval, da ostane doma tudi predsednik skup-ščine. Dalje je naglašal veliko važnost dobrega med-sebojnega razmerja med obema državama, ker sta obe interesirani na tem, da se obdrži mir in da ostanejo mirovne pogodbe v veljavi. Dr. Korošec je dalje dejal, da bodo vsi poslanci, ki se udeležijo tega potovanja, dali duška svojim najiskrenejšim simpatijam za Rusijo, ka-teri se je danes začela približevati tudi Poljska. Na Polj-sko potujejo s posebnim veseljem vsi oni politiki, ki so nekdanj delovali na Dunaju, ker upajo še danes najti na Poljskem svoje dobre prijatelje, s katerimi so se bili nekdanj borili ramo ob ramo za težnje svojih narodov. Dr. Korošec je dalje naglašal, da bi bilo neumestno od-rejati poslancem za to potovanje posebne dnevnice, temveč naj se povrnejo sami dejanski stroški. Vladni poslanci so namreč zahtevali še posebno dnevnicu od 170 francoskih frankov. Člani opozicije so se vsi strin-jali z mnenjem dr. Korošca in so poleg tega še sklenili, naj tudi dr. Ilešič ne potuje na državne stroške skupno s parlamentarno delegacijo, ker bi udeležba dr. Ilešiča na tem potovanju kompromitirala celo delegacijo, ker je v teku afeta, v kateri se dr. Ilešiču od strani njegovih univerzitetnih kolegov v Ljubljani javno očita denun-cijantstvo. Člani vladne večine so se glede dr. Ilešiča iz-govarjali, da jim o tej aferi ni ničesar znanega.

Krediti za špijonažo. V finančnem odboru se je razvila ostra debata glede postavk za zaupne cilje. Pos-lanec dr. Kulovec in dr. Behmen (musliman) sta za-htevala, da se črta svota 80.000 D za konfidente in 750 tisoč dinarjev za oddelek za zaščito države. Po dolgi debati se sekcija za te predlog ni mogla zediniti in je sklenila prepustiti odločitev glede črtanja teh postavk plenumu finančnega odbora.

Kurtoazija napram Rumuniji. Rumunska diploma-cija je zelo sposobna in sedaj beleži nov uspeh, da je na lep način odtrgala od naše države mesto Zombolj in 10 okoliških vasi. Ko se je potegnila provizorična meja, ko so se meje določevale pred mednarodnim forumom in vse do pred par mescev se nikdar ni govorilo o tem, da bi to mesto moglo pripasti Rumuniji in niti to se ni slišalo, da bi imela Rumunija glede teh krajev posebne želje. Naenkrat pa, ko se je največ govorilo, kako le-nuhari naša razmejitvena komisija ob rumunski meji, se je pa raznesel glas, da je mesto Zombolj v nevarnosti. Ker je v tem mestu poleg Srbov večina Nemcev, je nem-ški poslanski klub začel povpraševati pri vladi, kaj je na stvari. Pravega odgovora ni dobil, pač pa celo kopo izgovorov in še danes se ne ve, ali je naša vlada te kraje Rumuniji kar poklonila, ali so se jih pa Rumuni po-lakomnili in naša lena razmejitvena komisija in diplo-macija je temu apatitu takoj brez vseh pomislekov za-dostila. Za odstopom Zombolja pa mora biti poleg kur-toazije napram Rumuniji gotovo še nekaj, kar gre naši vladi v račun. Kar samoradikalna vlada stori, to stori

iz strankarskih interesov in tako je več kot gotovo, da so tudi v tem slučaju strankarski interesi vse drugo po-tisnili v ozadje. Vlada se vedno in povsod pripravlja na volitve in iz volilnih ozirov je gotovo tudi mesto in okolica Zombolj prepustila Rumuniji. Mesto je prav-lično, ima dobro razvito industrijo, je vsakem ozi-ru kulturno in dobro urejeno ter šteje z okolico kakih 30.000 prebivalcev, ki so po večini Nemci. Za vse to pa dobi naša država od Rumunije kos močvirnatega sveta ter vasi Modoš in Pardany s kakimi 1800 prebivalci. — Vlada je gotovo mislila na volitve. Zomboljčani bi vo-lili Nemce, močvirni kos, ki ga dobimo od Rumunije, pa bo dal par sto srbskih radikalnih glasov in to zado-stuje, da se trgajo kulturno in gospodarsko visoko sto-ječi deli od naše države.

Rusija napram razmeram v Nemčiji.

Odkar je položaj v Nemčiji vedno bolj kritičen, se pojavljajo v svetovnem tisku raznovrstne vesti in kom-binacije o mogočnosti, da se sovjetska Rusija v nem-ške razmere vmeša ter začne z oboroženo intervencijo, gotovo pa je samo to, da ruska vlada z največjo pozor-nostjo zasleduje situacijo v Nemčiji. Rusko razmotri-vanje in stališče napram zmedam v Nemčiji je menda še najboljšo opisal angleški list «Manchester Guardi-an» s člankom svojega znanega dopisnika Arthur-ja Ransome, ki je od revolucije do pred kratkem bival v Rusiji in spada gotovo med današnje najboljše pozna-valce ruskih razmer.

Ransome prizna, da vlada v Moskvi velika nape-tost glede daljnih razvojev v Nemčiji, je pa prepri-čan, da hoče ruska vlada v vseh mejah mogočnosti ohraniti mir, kar pa končno še ne izključuje kar vna-prej vsake njune intervencije. Razven pri nekaterih, ki pa nimajo moči napram množici razsodnejših sodru-gov, vlada v Rusiji splošno mnenje in razpoloženje, da se ne sme mešati v nemški kaos, ker so zadnja leta po-kazala, da so vsi in vsakovrstni poskusi intervencij ostali brez uspeha. Sam Radek je rekel: Intervencija v korist revolucije je ravno tako nespametna, kot inter-vencija proti revoluciji. Smatram za gotovo, — pravi poročevalec — da bo Rusija v slučaju meščanske vojne v Nemčiji ostala vsaj tako dolgo samo globoko zainteresirani opazovalec, dokler bo meščanska vojna samo meščanska vojna. Če bi se pa v nemško meščan-sko vojno vmešala kaka tuja sila, potem se seveda lah-ko tudi rusko stališče izpremeni.

Pa celo v tem slučaju bi Rusija nastopila še le te-daj, ko bi bili ogroženi njeni narodnostni in revolucijo-narni interesi. Vprašanje ruske intervencije ne bi bilo odvisno od posameznih članov sovjetske vlade, ali pa od navdušenja nekaterih vplivnih članov komunistične stranke. Trockij je govoril golo resnico, ko je rekel ame-riškemu senatorju Kingu: «Naši kmetje in delavci ne bi dopustili vladi, da vzame inicijativo za kakšno vojno akcijo in to tudi tedaj ne, če bi bila vlada tako neraz-sodna, da bi hotela voditi agresivno politiko.»

Ljudje, ki so se polagoma, korak za korakom vrnili v blagostanje in mir niso pri volji vse to zopet zapustiti ter se spuščati v negotovost. Samo splošno prepričan-je, da ni poti, po kateri bi se dalo ogniti vojni, bi lahko ta-narod po tolikih letih zopet vrglo v vrtnec vojne. V Rusiji pa seveda mislijo tudi na to, da bi meščanska vojna v Nemčiji potegnila za seboj celo vrsto novih komplikacij. Ransome navaja tri mogočnosti, s kate-rimi se največ računa v ruskih merodajnih krogih. Te mogočnosti so:

1. Po nacionalistični ali fašistični revoluciji v Nemčiji bi Francija lahko soglašala s starimi načrti Hoffmannja in Ludendorffa ter bi pustila in celo pod-pirala, da si nemški fašisti poiščejo plen in vojaško slavo v pohodu proti Rusiji v nadi, da si nadomestijo izgubo in poraz v Poruhrju.

2. Francija bi lahko zavzela fašistovsko revolucijo v Nemčiji kot dokaz, da so bile popolnoma opravičene njene zahteve in njeno postopanje v reparacijskem vprašanju. Francija bi mogoče marširala v Berlin, Poljake bi pa poslala v vzhodno Prusko. S tem bi bila v Evropi vzpostavljena francoska hegemonija in srednja rusko-poljska meja bi bila v resnici vzhodna meja Francije. Pred tako nevarnostjo, — pravi Radek — pa nobena Rusija, najsibo caristična, rdeča, bela, zelena ali kakršnakoli, ne bo mogla prav nič drugega storiti, kot stopiti v boj.

3. Če bi pa prišlo v Rusiji do komunistične revo-lucije, potem bi po ruskem mnenju stopile tuje sile na stran nemških «belih». («Bele» imenujejo v Rusiji mo-narhiste, nacionaliste in fašiste). Kljub ruskim lekcij-am iz leta 1819 bi tuje sile podpirale v tem slučaju Ludendorffa, Hitlerja in druge voditelje nemških mo-narhistov kakor so podpirale nekdanj Denikina, Jude-niča in Wrangela, katerega seveda še sedaj podpirajo.

Neposredne sile v to pomoč bi dala Francija in Poljska, cilj te intervencije bi bila pa prej označena francoska hegemonija, proti kateri se mora vsaka Rusija na vsak način boriti.

Po svetu.

Veliki fašistovski svet se sestane danes v Rimu, da razpravlja o političnem položaju kot posebno važno se smatra vprašanje strokovnih organizacij, v katerih mislijo fašisti združiti delovne sloje. Razpravljalo se bo, kaj se je na tem polju doslej storilo in kako se bo dalo napredovati.

Fašistovski puč na Bavarskem. Ko je v četrtek drž. komisar za Bavarsko von Kahr prečital v «Brünhausu» manifest na bavarski narod, je vdrl v dvorano vodja fašistov Hitler ter razglasil, da je vlada odstavljena in postavljena nova pod predsedstvom Ludendorffa. Pomoči so fašisti zasedli vsa državna poslopja. Puč se pa ni posrečil in že drugi dan je proti fašistom nastopila drž. bramba ob sodelovanju ljudstva, ki v splošnem odklanja fašistovsko diktaturo. Vršili so se boji, med katerimi so se vršile številne aretacije. Hitler in general Ludendorff sta tudi zaprta. Na deželi ni imel puč nobenega odziva. Iz vseh krajev Bavarske, Pfalca in Frankena dobiva ustavna vlada izraze neomajene udanosti. Bavarsko ljudstvo stoji za legalno vlado von Knillinga, zahteva, da ta vlada izposluje revizijo ustave, izjavlja, da se bo s to vlado borilo za federativni položaj Bavarske, ne mara pa nič slišati o reakcionarjih, ki bi deželo in državo upropastili s svojim velenemskim načrtom. Od državne vlade v Berlinu zahtevajo Bavarci da da Bavarski politično samostojnost v okviru «rajha» in izjavljajo, da bodo državo ščitili proti vsem avanturistom.

Bivši nemški prestolonaslednik je v soboto dopotoval v prusko Šlezijo, kjer se naseli na svojem gradu Oels. Demarša antante proti njegovi vrnitvi je prišla prepozno, prestolonaslednik je bil že v Nemčiji in nemška vlada mu je dovolila bivanje pod obvezo, da se v nobenem oziru ne bo politično udeleževal. Za njegovo potovanje se nihče ni brigal, nikjer ni bilo sprejemov ali pozdravov, samo vlada mu je dala za spremljevalca uradnika, ki ga je spremljal na grad Oels.

Republikansko gibanje na Grškem. Vzlic intervenciji tujih držav za monarhijo, vztraja še nadalje grška javnost v zahtevi, da se kralja odstavi ter proglasi republika. Republikanska stranka dela s polno paro, da bi se izvršil pred volitvami plebiscit, ki naj odloči o usodi države. Plebiscit bi sigurno odločil za republikansko obliko, toda demokratska vladna stranka, ki je na tistem tudi republikanska, ja za sedaj mnenja, da se vsled držanja tujih držav še ne sme pre nagliti ter hoče najprej izvesti volitve v parlament, ki bi bile pa obenem tudi nekaj plebiscit, kajti nedvomno je, da bodo pri volitvah dobili večino v parlamentu republikanci, potem pa bo parlament kralja odstavil. — Dnevi grškega kraljestva so najbrž šteti, kljub vsem naporom Rumunije, katero zlasti brigajo grški dinastični interesi ter drugih držav, ki so zainteresirane na tem da Grčija ostane kraljevina.

Beleške.

Brzina uradovanja v Beogradu. Te dni je bilo javljeno, da je imenovan za častnega SHS konzula v Antofagasti v Chile dr. Fran Pervan. Zdravnik dr. Pervan je umrl že pred dobrim pol letom. Razglasitev tega imenovanja dokazuje, da se je njegovo imenovanje zavlačevalo po zunanjem ministrstvu vsaj 2 leti in zato, ker je bil Pervan Hrvat.

Kakor dolgo bo pač šlo, Pred dnevi se je razgovarjala večja družba o neznosno povišanih davkih, katere so začeli sedaj iztirjavati ravno v Sloveniji. Nekateri so se vpraševali: Za Boga milega, kako dolgo nas še bodo Srbijanci izžemali in gulili? Penzionirani častnik je odgovoril: poznal sem v Avstriji ritmojstra, kateremu je mesečno pristavil pod obračun njegov stražmojster: «Hundert Kronen für den H. Wachtmeister — so lange es geht.» Ritmojster mu je seve cele mesece izplačeval onih 100 K, ker računa sploh ni pregledal, ampak izplačal svoto, kojo je zahteval od njega računski podčastnik. Na višjem mestu so odkrili to goljufijo in vtaknili stražmojstra pod ključ. Stražmojster se je zagovarjal, da je na vsako izplačilno polo pristavil: «Solange es geht» in torej odgovarja za izplačane svote ritmojster in ne on. In res, ko so se prepričali o stražmojstrovem dostavku, so ga izpustili in zaprli radi malomarnosti ritmojstra. Ravno tako je tudi pri nas in Srbiji radi iztirjavanja davkov. Srbi si tudi mislijo pri vsakem razpisu novih davkov: so lange es geht für Beograd so und so viel — — — —. In ta «so lange es geht» se bo raztegnil na tako dolgo dobo, dokler celotni narod ne bo spregledal in izjavil: ne gre dalje!

Dnevne novice.

Smrt blagega duhovnika. Dne 6. novembra t. l. je umrl v Lipnici v svoji vili naš rojak, nekdanji spielfeldski župnik Anton Muršec. Rajni je bil star 78 let in do zadnjih let še čil in zdrav. Bil je devet let slovenski spovednik v kapucinskem samostanu in je imel silno veliko dela, ker je v lipniškem okraju še sedaj veliko Slovencev. Pred dve letoma je zbolel na kostni tuberkulozi in je od tega časa hudo trpel. Vzeli so 76letnemu starčku nogo. Operacijo je dobro prestal. Rabil je protezo in imel dovoljenje, doma maševati. Letos se pa je začela javiti kostna tuberkuloza v levi roki in je ni mogel več rabiti. Hoteli so mu

tudi to vzeti, a bi bilo zastoj. Trpel je mesece neznosne bolečine. Tuberkuloza se je vgnezdila v glavo. Več dni je ležal brez zavesten. Bolezen ga je tako zdelala, da ga na mrtvaškem odru ni bilo spoznati. 76 let ni bil nikdar bolan — a na koncu je silno trpel. Rajni je bil 30 let župnik v Spielfeldu in so ga tam zelo oboževali. Služboval je prej na raznih krajih Srednje Štajerske, kjer še prebivajo Slovenci, n. pr. v Radgoni, Lučanah itd. Bil je silno blag in plemenit človek. Bil je dober Slovenec in je v Spielfeldu najrajši občeval z slovenskimi duhovniki. Bil je izredno vesel in gostoljuben, če ga je obiskal kak lavantinski duhovnik. Z rajnim prelatom Hribovškom in nepozabnim Sverom je bil v intimnem prijateljstvu. Tudi nekateri sedaj živeči duhovniki v lavantinski škofiji se bodo ljubeznivega Muršeca dobro spominjali in bodo globoko ginjeni ob tako pretresljivi vesti o njegovi smrti. Še zdaj na smrtni postelji so njegove misli vedno vhajale med Slovence. Ko ga je pred enim mescem obiskal njegov prijatelj, slovenski duhovnik, njegov nekdanji sosed, je od veselja jokal kot otrok. S solznimi očmi je pravil: «Vidiš, danes sem toliko molil, da mi Bog vendar pošlje odrešilno smrt, ni me uslišal. Pa mi je poslal drugo milost, Tebe, da mi obudiš spomine na nekdanje tako vesele ure, ki sem jih preživel med svojimi ljubimi prijatelji-rojaki. O, kako je Bog dober!» Rajni je bil Bišaneč, rojen pri Sv. Bolfenku v Slov. gor. dne 18. 12. 1845. Pokopan je bil dne 8. nov. t. l. na lipniškem pokopališču. Njegovega pogreba se je udeležilo 20 duhovnikov in skoraj vsa spielfeldska župnija. Iz lavantinske škofije sta se udeležila pogreba šentiljski župnik in kaplan. Bog daj blagemu duhovniku večni mir in pokoj! N. v m. p.!

Dr. Kukovec jo je zopet pogruntal. Znanega urednika «Tabora» in predsednika mariborske Orjune Reharja je dr. Žerjav kar preko noči napodil iz uredništva. Rehar je meril par dni mariborske ulice v brezposelnosti, nato so ga pa zanesle noge v tajništvo radikalne stranke. Orjunski «značaj» kot je Rehar se je kar naenkrat poradikalil, dobil službo v tajništvu radikalne stranke in postal ljut sovražnik demokratov, iz kojih korita je zobal par let. Njegovo prvo radikalno delo je bilo, da je priobčil v «Jutranjih Novostih» članek o razsulu demokratske stranke. Kot bivši glavni urednik «Tabora» je imel priliko, da si je natančno ogledal demokratske politične karte, se udeleževal strankinih sej in spoznal položaj v JDS. V že omenjenem članku opisuje žalostno stanje stranke od ujedinenja do danes, ko demokratje na Slov. Štajerskem nimajo več mandata in kako se še prgišče preostalih demokratov med seboj grize in puli. Ob koncu resnici odgovarjajočih žalostnih in za demokrate poraznih dejstev pride do zaključka, da 'tako gnila klika kot so slovenski demokratje, mora izginiti. Reharjev članek je v živo zadel demokrate. Gospod dr. Kukovec je že spal nekaj mesecev sem spanje političnega penzionista, a ko je čital Reharjevo prorokovanje, se je vzbudil, prijel za pero, in priobčil v «Taboru» s svojim častitljivim podpisom to le: «Razsulo demokratske stranke. Pod tem nadpisom omenja «demokrat» v «Jutranjih Novostih» tudi mene se tičeče dogodke v načelnstvu demokratske stranke v Mariboru, govori o razdoru med menoj in drugimi demokrati, o dolgu stranke in podobno ter prihaja vsled tega do zaključka o razsulu. Ta zaključek ni utemeljen. Stranka nima dolga. Razdora v stranki ni. Stara in vsakemu znana stvar pa je, da sem jaz strog nasproti političnim prijateljem, če treba v javnem delovanju kaj popraviti. To pa more biti le dobro za narod. To ni razdor. Splošno je odveč govoriti o porazu demokracije. To je trenutna prikazen ne le pri nas, ampak tudi drugod. V Avstriji je pri zadnjih volitvah propadel še zadnji demokratski poslanec. Za prihodnost pa to nič ne pomeni. — Maribor, 9. novembra 1923. — Dr. Vekoslav Kukovec.» — Ako človek prečita dr. Kukovečev zagovor, mora priznati, da je g. Kukovec še več povedal in razkril o smrti JDS nego g. Rehar. Dr. Kukovec sam pravi, da je trenutno poražena demokracija in v tolažbo mu je demokratska stranka v Avstriji, kjer je pri zadnjih volitvah propadel zadnji poslanec te stranke. Avstrijskim demokratom se je torej ravno tako zgodilo, kakor našim pri zadnjih volitvah. Gospod Kukovec bo menda sedaj čakal, da bo v Avstriji bogzna kedaj enkrat izvoljen kak demokratski poslanec in potem pride za Avstrijo iz groba tudi kak politični demokratski poslanec na Slov. Štajerskem. Slab zagovornik JDS smrti je speči g. Kukovec in bolje bi bilo zanj in za stranko, ako bi sploh čisto molčal in spal.

Portret dr. Ilesiča je prinesel zagrebški «Hrvat». — Znani srbijanski petolizec dr. Ilesič je priobčil pred kratkem v beograjski reviji pamflet na našo ljubljansko univerzo in čisto zlagano denunciral nekatere slovenske vseučilišne profesorje. «Hrvat» je denuncijanta dr. Ilesiča portretiral na kratko takole: dr. Ilesič je srečno prebil nekaj mesecev na poljskih univerzah. Slovenci in Hrvati so si oddahnili v upu, da bo ta Ahasver ostal vsaj nekaj let med Poljaki, a so se varali. Slovenci Ilesiča niso hoteli na ljubljansko univerzo, a se je kot brat Slovenec preril pri spečih Hrvatih do naslova vseučiliškega profesorja. Ko se je enkrat pritihtopal do časti univerzitetnega profesorja, pa skuša na vse načine, kako bi se zahvalil Hrvatom za ta dar. Pri tej zahvali pa se ravna dr. Ilesič po vražjem geslu: Ker se ne more o meni govoriti dobro, pa se naj slabo, samo, da se sploh govori. Ilesič denuncira na vse strani kot kaka histerična ženska in to samo radi tega, da rine na ta vražji način svoje ahasversko ime v javnost. Ravno kar označenemu portretu dr. Ilesiča, ki ga je objavil «Hrvat» nimamo nič dostaviti.

Ovaduški zločin. V zaporu okrožne sodnije je predsedel po nedolžnem skoraj teden dni g. Lovro Kuhar iz Guštanja. Kakor poroča dopisnik «Slovenca», je to povzročilo ovaduštvo novopečenih srbskih radikalov iz Gu-

štanja, ki so prebrodili že več strank in mislijo sedaj, ko so prišli v radikalijo, da so poklicani «ščititi državo» in da se z ovaduštvom lahko vsakega znebijo, ki jim je po svoji inteligenci, poštenosti in pa drugače na poti. Gospod Kuhar je storil za državo in posebej za slovenstvo veliko več kot vsi novopečeni radikali skupaj, ker ima pa med ljudstvom ugled in zaupanje ter posveča mnogo pozornosti vzgoji delavske mladine in jo varuje sokolaške in fašistovske demoralizacije, je znanim temnim elementom trn v peti. Obdolžili so ga «klerikalnega komunizma», prevratne propagande in žandarmerija je aretirala z njim vred še par delavcev ter jih oddala mariborskemu sodišču. Aretacija gospoda Kuharja, ki je znan tudi kot mladi slovenski literat je vzbudila po Mežiški dolini med vsemi poštenjaki in pa drugod med njegovimi prijatelji in znanci veliko ogorčenje in sedaj se pričakuje in zahteva, da oblast z vso energijo nastopi proti podlim ovaduhom in intrigantom. Če se ta ovaduški zločin in ovaduški zločinci ne kaznujejo, naj si uprava sama pripiše, če bo ljudstvo začelo o njej misliti, da je igračka v rokah brezvestnih elementov, ter bo izgubilo do nje še to zaupanje, kolikor ga doslej še ima.

Sestanek duhovnikov-tretjerednikov se vrši v petek, dne 16. novembra ob 5. uri zvečer. Po kratki meditaciji je predavanje o sv. Frančišku Saleziju, čigar tridesetletnici bodi v smislu okrožnice Pija XI. posvečen ta mesečni shod.

Družba sv. Mohorja je ravnokar začela razpošiljati svoje knjige za leto 1923. Cenjeni člani prejmejo letos naslednji književni dar: 1. Koledar za leto 1924. 2. Življenje svetnikov, 4. snopič. 3. Carski sel, 1. del. 4. Za vsak dan. 1. zvezek. Knjige se bodo razposlale po sledečem redu: 1. Razni kraji. 2. Krška škofija. 3. Lavantinska škofija. 4. Ljubljanska škofija. Rok za reklamacije velja samo osem dni po prejemu knjig. Gospode poverjenike prosimo, da knjige takoj preštejejo in pregledajo, ko prejmejo zaboje. — Pri naknadnem naročilu letošnjih knjig je plačati za vsakega člana 45 D, za nečlana 60 D; za vezan Pasijonski molitvenik za člane 28 dinarjev, za nečlane 38 D.

Popravi. V zadnji «Straži» je pod zaglavjem surovost dveh naprednjakov zamenjano ime. Onega Nemca ni pomagal mikastiti Alojzij Štibler, kakor je bilo pomotoma objavljeno, ampak Alojzij Ilgo. S tem popravljamo krivico, ki smo jo pomotoma napravili g. Štiblerju.

«Danica» Na rednem občnem zboru jugoslovanskega katoliškega akademčnega društva «Danica» dne 6. t. m. je bil izvoljen sledeči odbor: predsednik: Rado Bednarik, cand. phil.; podpredsednik: Mirko Jeršič, cand. iur.; tajnik: Kajetan Gantar, cand. phil.; blagajnik: Jakob Oblak, cand. iur.; gospodar: Mate Dulčič, stud. tech.; revizorji: Lojze, Čampa, cand. iur.; Andrej Levstek, cand. iur.; Franc Bizjak, stud. tech.

Resna beseda glede šnopsarskih beznic. Ni je skoro večje nesreče za naš narod, kakor je ravno pijančevanje osobito pa žganjepitje. Preobilno uživanje alkohola, to je pekoča rak-rana na našem narodnem telesu, ki ga razjede tako hudo, da je socijalni položaj za preproste sloje naravnost opasen. Po grlu gre skoro vse posestvo, hiša, denar, duševni napredek, morala, olika — sploh vse. S pijačo se ubija tudi krščanska ljubezen do bližnjega. Sem v kraju, kjer se silno veliko pije in kjer se na tistem v trgovini tudi toči žganje. Kmetje postajajo kljub letošnji obilni in dobri letini čedalje bolj zadolženi. Ali morda radi davkov? Je res, da je zvišanje davkov hud udarec zlasti za kmete, a še hujše pa je preobilno uživanje alkohola. Evo ti dejstva: Sem v okraju, kjer se tihotapi žganje v trgovini, proti čemur nikdo niti z mezinem ne gane, ker si nikdo ne upa, bodisi radi zamere, bodisi radi tega, ker se vsak boji, da bi ga potem razkrinkali kot sovražnika ljudstva ali celo proglasili za ovaduha. Trgovec, ki tihotapi žganje, je nemškutar. Da se pri tem dela politika, to bo menda vsakemu jasno; kakšna, to tudi? Da se pri tem mnogokrat govorijo tudi grdo klafarske reči, ki bi naj ne prišle preko ograje zob, to bo tudi lahko umeti, saj pijan človek mnogokrat ne ve, kaj dela in kaj govori. Pa pogledajmo si stvar iz socijalnega stališča! Kmet pije v trgovini na tešče «frakele» žganja. Nato še enega, Ker je tešče, je že omamljen. Nato gre v gostilno, ker je žejen po žganju, ki žge po grlu in suši. Tam pije potem pol litra vina, da si žejo pogasi. Sedaj je pa celo omamljen, saj vino in žganje mora človeka zmešati, osobito, če na tešče uživa te pijače. Skozi dan je potem nezmožen za delo; opoldne gre po kosilu zopet kaj v trgovino, zopet par frakelcev, v gostilni pa še par četrtnik vina. Poznam kmete, ki stalno tako delajo in ki na dan zapijejo najmanj po 100 K. Da je žejen, mu je krivo žganje, katerega se na tešče nasrka. Če nima denarja, pa na «porgo». Ko je mesec okoli, pa je plačal ubogi kmet tri do štiri tisoč kron davka kralju alkoholu. Na leto znaša ta davek do 40.000 K. Kje pa je potem še zamuda časa in dela. To je naravnost grozno. Doma žena in otroci pridno delajo in skoro vse, kar pridelajo, gre prav za prav možu po grlu. Podaniki kralja alkohola plačujejo temu kralju največ davka. In da je tako, je mnogokje kriva kakšna trgovina, kjer se na tistem toči žganje, ki potem gmotno, telesno in duševno upropašča naše ljudi. Velikokrat so take zakonitne šnopsarske beznice krive razkošnega popivanja in pijančevanja. Marsikje se celo med mašo v nedeljo toči v trgovini žganje in to še celo brez dovoljenja. Nisem kak bogomolnež ali pobožnjak, še manj pa kak «klerikalec», a gotovo mi da vsakdo prav, če to obsojam in če opozarjam okrajna glavarstva, da posvečajo več paznosti in čuječnosti glede takih trgovcev, ki na tako ogaben način duševno in telesno zastrupljajo naše ljudstvo.

Spremembe voznega reda. Od dne 15. novembra t. l. izostaneta na progi Maribor gl. kol.—Bleiburg brzo-vlaka štev 409 in 410. Odhod vlaka 409 iz Maribora gl. kol. ob 2.20 uri, prihod vlaka 410 v Maribor gl. kol. ob 3.13 uri.

Proga Murska Sobota—Ljutomer—Ormož. V finančnem odboru se je poslanec Pušenjak pri razpravi o proračunu prometnega ministrstva zavzel za požurjeno izvršitev železnice Murska Sobota—Ljutomer—Ormož in zahteva, da se čimprej odobre pogodbe za odkup potrebnih zemljišč, za kar je potrebna le malenkostna svota 3 milijonov dinarjev. Dalja zahteva pospešitev zgradbe velevažne železniške zveze Rogatec—Krapina. Omenil je tudi zanimivost, da se nahaja sedež upravnega odbora lokalne železnice Grobelno—Rogatec še vedno v Avstriji. Proga stoji sicer pod sekvestrom, a čudno je, zakaj je bil kot sekvester odslovljen Slovenec dr. Kavčič, ki je prejemal za svoje delo 100 D mesečno nagrade in zakaj je na njegovo mesto prišel neki ruski general, ki prejema dnevno 45 dinarjev. Minister dr. Jankovič je v svojem odgovoru obširno razlagal vse potrebe našega prometa in posebno naglašal važnost prometne zveze naše države z morjem. Povišanje kreditov opravičuje s tem, da je bil proračun lanskega leta fiktiven in da se je od tedaj ves material znatno podražil. Zahtevane poviške hoče uporabiti predvsem za odplačilo zaostalih dolgov, za popravo železniškega materiala. Izjavlja, da je pripravljen predložiti sekciji natančen seznam vseh del, izvršenih s pomočjo dolarskega posojila. Koncem svojih izvajanj je obljubil skrbeti za to, da se čimprej dogradi proga Murska Sobota—Ljutomer—Ormož. Priznal je tudi veliko potrebo zgradbe proge Rogatec—Krapina in izjavlja, da bo prometna uprava čimprej ukinila sekvester nad progo Grobelno—Rogatec.

Seja reške konstituante. Pretečeni teden je zborovala v Kraljevicu od Italijanov pregnana reška konstituanta. Navzočih je bilo 48 poslancev. Načelnik reške vlade Zanella je poročal o razvoju reškega vprašanja v zadnji dobi. Kot najvažnejši dogodek je označil vpis rapalske pogodbe pri Zvezi narodov, ki se je po treh letih odlašanja končno izvršil dne 12. septembra t. l. S tem je dobila vlada trden temelj za svojo akcijo pred Zvezo narodov. Pogajanja med Jugoslavijo in Italijo se vlečejo brez uspeha, ker Italija še vedno zahteva aneksijo Reke, Jugoslavija pa dosledno in odločno vztraja na lojalni izvršitvi cele rapalske pogodbe. Toda naj se iztečejo ta predavanja tako ali tako, — končno besedo ima sedaj Zveza Narodov. Reško prebivalstvo sme mirno pričakovati rešitve, ki mora prinesiti popolno samostojnost in neodvisnost Reke. — Nato je Zanella poročal o razpustu državne policije, ki ga je narekovalo sedanje pomanjkanje denarja. Pri tej priliki je zavrnil vesti, da njegovo vladno plačuje Jugoslavija in ugotovil, da se reška vlada združuje z lastnimi sredstvi, s posojili in bančnimi operacijami. Vsekakor je njen finančni položaj v sedanjih gospodarskih razmerah in splošnem pomanjkanju denarja težaven, prav zato se je odločila za razpust policije. Konstituanta je Zanellovo poročilo vzela z odobravanjem na znanje in sklenila dnevni red, v katerem dviga protest proti italijanskemu nasilju nad Reko, izraža neomajno voljo, da postane Reka neodvisna in samostojna država kakor zajamčuje rapalska pogodba in končno izraža vladi popolno zaupanje.

Afera Ranković — dr. Laza Marković. Radikalni poslanec Mihajlo Ranković je izročil predsedništvu kluba obtožilni material, ki ga je pripravil proti bivšemu ministru dr. Lazi Markoviću. Ranković že dalje časa napada Markovića radi neklih afer, ki so mu prinesle par milijonov dinarjev in pa naslov Laza Sekvestera; ker je baš pri sekvestrih kot minister pravde največ zaslužil. Obtožilni material bo pregledal posebni odbor radikalne stranke, ki bo končno odločeval v aferi.

Državno posestvo Belje bo dano v najem. Finančni odbor je pristal na predlog finančnega ministra, da se državno posestvo Belje v najem. Ime Belje se je še vedno omenjalo, kadar se je govorilo o nezmogljivosti naše uprave, še bolj pa je znano vsled velikih afer, ki so se na njem godile in ki so prinesle raznim upraviteljem, med njimi tudi našemu Tonetu Kristanu lepe milijone. Samo posestvo je vredno okrog 8 milijard kron, dosedaj pa je nosilo letno komaj 100 milijonov, ali 1.25 odstot, dočim je znano, da celo mala posestva v Bački i Baranji nosijo pri racionalnem obdelovanju najmanj 3 odstot. Nekateri optimisti sodijo, da bi posestvo moralo donášati najmanj 1200 milijonov letno, toda ta svota bo najbrž pretirana. Sigurno pa je, da se pri količkaj pametnem gospodarstvu dobiti iz posestva letno pol milijarde čistega dobička. Državna podjetja dosedaj še nikjer niso prinašala toliko, kakor privatna, najmanj pa pri nas, ker je uprava preveč birokratska in zastarela, uradništvo pa nima za podvzetje interesa. Druga ovira za racionalno izrabljanje pa je, da velja posestvo za nekako molzno kravo za razne upravitelje, celo hijerarhijo uradnikov in nameščencev in za par gospodov na vladi v Beogradu. «Nadležni faktorji» dobro vedo, kako sladko je imeti za seboj tako močno oporo za žep, ki se da tako na lahek način izrabljati, pa jim bo gotovo silno težko odreči se korupciji. Ker pa javnost trdovratno zahteva, da se mora zadeva z državnim posestvom razčistiti in napraviti konec raznim aferam, pa so prišli ti krogi do prepričanja, da je najbolje dati to posestvo v najem, saj prodati ga tako ni mogoče vsled denarne krize, ki vlada v SHS. Pri oddaji v najem bo gotovo odpadlo nekaj milijonov za beograjske faktorje, izgovorijo pa si lahko od družbe, ki bo posestvo prevzela, še letni priboljšek v znesku par milijonov. Finančni minister je že lanskega leta silil «Savez srbskih zadruga», ki ima v zakupu patrijarhijska posestva, da naj vzame tudi Belje, toda pre-

govori so se razbili, najbrž radi zahtevane previsoke provizije. Savez srbskih zadruga ni več davno v rokah zadrug, ampak je nekako kapitalistično velepodjetje, ki se je osnovalo nekoč iz zadrug, sedaj pa nima z njimi ničesar opraviti. Pogodba za najemnino bo skoro gotovo sklenjena ter jo srbski listi zelo pozdravljajo, češ, da bo s tem, da Savez prevzame Belje v svoje roke, onemogočena vsaka nakana protidržavnih elementov. Kakšne so te nakane, pa srbski listi ne povedo.

Aretacija komunista Koste Novakovića. Dne 8. t. m. je prišel na skrivaj v Beograd znani bivši komunistični poslanec Kosta Novaković. Policija ga je prepoznala ter aretirala.

Razpust nemških in madžarskih gasilnih društev. «Preporod» javlja iz Beograda, da je vlada prepovedala na Hrvatskem in v Vojvodini ustanovljati gasilna društva, v katerih bi bili sami Nemci in Madžari.

Sin razsekal očetovo glavo s sekiro. V Belišću blizu Zagreba se je te dni zgodil grozen umor. Kmet Tomo Lednišček je prišel opoldne utrujen od dela domov, pa se je nekoliko vlegel v posteljo. Ko je zaspal, je pristopil k njemu njegov sin Stevo ter ga udaril s vso močjo s sekiro po glavi ter mu zadjal smrtne poškodbe. — Oče je drugi dan umrl v zagrebški bolnici, nečloveškega sina so zaprli, vendar pa še ni hotel izdati vzroka, zakaj je očeta ubil.

Iz Maribora.

Wild-West v Mariboru. V soboto dopoldne se je dogodil v gostilni «pri klavnici» incident, o katerem bi človek mislil, da je bil mogoč samo v srednjem veku, ko je še gospodovala razdivjana soldateska, v sedanjem veku bi se pa lahko zgodil samo še v Makedoniji, kjer pa niti albanski kačaki ne uprizarjajo takih divjaštev, kakor ga je napravil v Mariboru oficir SHS vojske. Cela afera se je takole dogodila: Okrog pol 8. ure predpoldne je prišla v gostilno «pri klavnici» že precej vinjena družba, v kateri se je nahajal znani g. Zagorski z ženo, neki bivši ruski oficir in dežurni oficir mariborske garnizije, neki poročnik. V gostilni so grobo zahtevali vina, potem pa se je g. Zagorski podal na rekognosciranje, da bi dobil kje kakega znanca. In res je dobil v drugi sobi gospoda Zmazeka, knjigovodjo tvrde Predovič, ki se je na večkratno povabilo udal ter sedel v njegovo družbo. Oficirju pa to najbrž ni bilo prav, pa je začel brez povoda iskati prepira z g. Zmazekom. V prepiranju mu je dejal, da ni vreden niti dva dinarja, nakar je gospod Zmazek odvrnil, da on še toliko ni vreden. To je bilo poručniku dovolj, zgrabil je sabljo, katero je imela skupaj z ešarpo dosedaj pripasano gospa Zagorska, ter hotel g. Zmazeka udariti. Ta je pobegnil v drugo sobo ter se vsedel med mesarske pomočnike. Sedaj se je cela družba z oficirjem vred dvignila ter odšla iz gostilne. Vsi so se oddahnili, toda še prezgodaj. Kajti čez par minut se je pojavil pred gostilno poručnik s tremi vojaki, po katere je šel na stražnico pri mostu, katerega vojaki stražijo. Z golo sabljo v eni in samokresom v drugi roki je jurišal na čelu vojakov v gostilniško sobo, kjer je sedel gospod Zmazek. Psujoč mu mater ter vse svetnike je zamahnil z vso silo s sabljo proti njemu in da se ni g. Zmazek spretno umaknil, bi mu bil udarec gotovo razklal črepinjo, tako pa se je sablja zasekala v mizo za prst globoko. Preplašeni gospod Zmazek je hotel pobegniti toda pri vratih so ga sprejeli vojaki, ki so ga z udarci pobili na tla. V tem trenutku je pristopil k njemu poručnik in v slepi jezi so udarci z golo sabljo kar deževali na žrtev. Sreča za gospoda Zmazeka, da je imel usnjat površnik, drugače bi mu bil divjak gotovo razsekal hrbet. Poručniku pa še ni bilo dovolj, nameril je na na tleh ležečo žrtev samokres, kričaje, da se mu sedaj približuje smrtina ura. Svojo grožnjo bi bil gotovo izvršil, da ga ni pograbila pogumna natakarka za roko, v kateri je držal samokres ter potegnila proč. V metežu, ko so hoteli vojaki oprostiti oficirja iz rok natakarice ter ji grozili celo z nastavljenimi puškami, je priskočil k g. Zmazeku par mesarskih pomočnikov, ter so mu pomagali na noge, da je lahko pobegnil. Ko je poručnik opazil, da žrtve ni več v sobi, je planil preklinjajoč in ves penast od silne jeze iz gostilne, zasedel konja ter iskal povsod odkrog hiše z vojniki begunca. Ker je mislil, da j pobegnil v klavnico, je odjahal tja ga iskat. Ko je zagledal pri vhodu na oknu stanovanja soprogo ravnatelja Kerna, ji je grozil s sabljo in samokresom, da je vsa preplašena zbežala od okna. Okrog vhoda stoječim mesarskim pomočnikom je zagrozil, da jih bo dal aretirati. Preiskal je celo klavnico, ko pa Zmazeka ni nikjer našel, je preklinjajoč odjahal. Pred vhomom gostilne je še postavil vojaka ter mu zabičal, da mora stražiti, da nihče ne gre v gostilno. Potem je z besedami: Ja sem Arnaut sa srbske granice, svi čete me još pamtiti, odjahal. — Ravno opisani dogodek, ki se je resnično dogodil v Mariboru, je žalostna slika kulture, ki vlada v SHS armadi tudi v oficirskih krogih. Kje za Boga je drugod na svetu mogoče, da se dobi oficir, ki se nahaja v službi, pa pri belem dnevu pijan povzroča take izgrede, pretepa mirne civiliste, jim grozi s smrtjo, ter jih preganja s stražo. Značilno je to, da so nam ljudje pripovedovali, da je omenjeni oficir popival že celo noč, najprej v baru, potem na kolodvoru v restavraciji, nato pri Vlahoviču, nazadnje pa je prišel z Zagorskim v gostilno «pri klavnici». Konji in spremeljevalec vojak so morali celo noč stati zunaj na mrazu na cesti, ter čakati častnika. Kako si je mogel ta oficir dovoliti, da vzame moštvo od straže, ki straži tako važen objekt, kot je železniški most, ter s tem moštvom navaliti brez vzroka v gostilno ter batiniti mirne ljudi? Kaj poreče k temu divjaštvu vojaška oblast, kaj nje-

govi kolegi-oficirji? Zakaj, za Boga milega smo imeli tako velikopotezno redukcijo oficirjev, če so pa ostali v armadi taki divjaki, ki bolj sodijo med razbojnike? Radovedni smo, kako bo potekla preiskava, ko je krivda častnika jasna. Značilno je to, da je med divljanjem voj. v gostilni neki mesar takoj letel v meljsko vojašnico, kjer je obvestil o dogodku v gostilni ter zahteval, da se pošlje patrola, ki bo divjake aretirala. Patrolo so mu takoj obljubili, v gostilno pa je ni bilo. Opozarjamo pa še posebej policijo na g. Zagorskega, ki je pravzaprav glavni povzročitelj incidenta, saj je že od nekdaj znan, kot silno aroganten človek, ki povsod povzroča pretep. Njega bi morali že davno izgnati iz Maribora, ne pa da se mu pusti njegova posredovalnica za nakup in prodajo hiš, ker je že po zakonu določeno, da se taka obrt dovoli samo ljudem, ki vživajo splošno zaupanje in ki so znani kot razsodni, kar pa gospod Zagorski nikakor ni. O mariborskih oficirjih, ki so večinoma zelo inteligentni ljudje, pa menimo, da bodo v bodoče proti svojemu kolegu-divjaku postopali tako, kakor tak človek zasluži, da bo enkrat že konec škandalov, ki mečejo slabo luč na naše častništvo.

Sporočilo. Dokazite mi konvertitstvo ali se pa dičite z naslovom nori lažnjivci, ki ga dajem pošiljalcem in priobčevalcem bedastoče v včerajšnjem «Taboru.» — Tone Gmajner.

Otvoritev ljudskih predavanj Prosvetnega kartela v Mariboru je bila v petek, dne 9. t. m., zvečer ob pol 8. uri v dvorani v Lekarniški ulici. Že takoj prvi večer se je zbralo lepo število poslušalcev iz vseh slojev, kar priča, da smejo pričakovati započeta predavanja v tekoči sezoni obilnega obiska in obenem hvaležnega občinstva. Uvodno predavanje je imel predsednik Prosvetnega kartela v Mariboru, kjer je začrtal smernice in temelje, ki naj se jih drži resnično ljudsko izobraževalno in prosvetno delo. Predavatelj je povdarjal, da mora iti vse naše izobraževalno stremljenje za tem, da vzgojim skladno vsega človeka, naša vzgoja ne sme biti enostranska. Ako hočemo narodu, ljudstvu pripomoči do pravic, do blagostanja, ga moramo najprej izobraziti. »Neizobraženemu človeku dati pravice, je prav tako, kakor če bi kdo podaril davškemu beraču skioptikon«, je pravil dr. Krek, ki pa je tudi opredelil delo izobraževalcem tako: »Dve strani sta hvalevredni pri vsakem narodu: njegova delavnost in njegova inteligenca. Kjer se druži delavnost z inteligenco, ali pa, kjer je inteligenca delavna, tam živi najsrečnejši narod. Inteligenca pa ni ta, ki ničesar ne dela, ki samo opravlja in zabavlja. Inteligent je tisti, ki zna globoko misliti in priti stvari do dna—oni, ki zna čitati iz knjige narodovega življenja. Take inteligence treba narodu. Prav, inteligenca, ki skrbi za samoizobrazbo in za izobrazbo naroda. Treba torej čitati v knjigah in v srcu ljudstva.« Vir vsemu temu pa mora biti krščanstvo. »Križ bo svetu prinesel rešitev!«, je zaklical letos ruski mislec D. Merežkovskij francoskemu narodu v Parizu, govorec o paradoksu, ki ga je izrekel Flaubert: Zgodovina človeštva se deli v tri razdobja: v poganstvo, krščanstvo in povprečništvo. V tretji dobi živimo mi! Ne več pred Kristusom, temveč pred kraljem Povprečnikom pada človeštvo na kolena in ga moli: Pridi k nam tvoje kraljestvo! Da, mi smo priče odigravanja, kakor ga zgodovina sploh ne pozna. Vso civilizacijo je otroval počasi delujoči strup, ki je vzrok našega »duhovnega umiranja«. Kake sorte strup? Gospodarski, socialni, politični? Ne, — temveč: verski! Že od početka zgodovine je temeljila velika človeška zveza — družba, narod, država — na trditvi, da je Bog in da ima oblast nad ljudmi, toda zdaj temelji ta zveza na trditvi, da ni Boga in da ima nad človekom oblast — človek. Na zemlji se danes odigrava en sam vsesplošni pojav. Človeštvo prestaja strahovito preizkušnjo: zaprti kakor zajec ždi pod brezračnim, steklenim zvonce. Odrvenelost v verskem oziru, to je vsebina našega umiranja. Zato pa, da se rešimo: skupno dvignimo križ! — končuje Merežkovskij, ali kakor pove naš dr. Krek: Sejmo, sejmo seme-na Kristusove ljubavi z golgotškega slemena, da se svet ozdravi. — S tem posrečenim predavanjem je bila torej ustvarjena mala ljudska izobraževalnica za krščanskomišleče somišljenike v Mariboru. Želimo, da bi imela prizadevanja Prosvetnega kartela v Mariboru mnogo uspehov, pa tudi mnogo prijateljev in podpornikov!

Ljudska univerza. Danes, dne 12. t. m., predava prof. Fava o demokraciji in diktaturi. Predavanje bo nekaj razumé prejšnjih predavanj g. Kukovca o Rusiji, ob enem pa zgodovinski pregled vladnih oblik v človeški zgodovini. Vstop prost. Začetek ob pol 8. uri zvečer v kazini, prvo nadstropje.

Izginila najbrž v valovih Drave. Gostilničarka Marija Stramlitsch na Glavnem trgu v Mariboru je že bolehalo dalje časa na neozdravljivi živčni bolezni. — V noči od petka na soboto je izginila neznano kam. Našli so v soboto zjutraj od nje pisano pismo, v katerem piše, da ji je postala bolezen neznosna in si bo poskušala zdravilo zoper bolane živce v Dravi. Doslej je bilo vse poizvedovanje za njo brezuspešno. Drava je vsled deževja močno narstla, pa bo utopljenko gotovo daleč neslo. Stramlitsch je bila stara 60 let.

Za Sokolski dom se pobira v Grajski kleti. V nedeljo, 4. t. m. sem se mudil v večji družbi v Grajski kleti. Ko smo zahtevali plačilno natakarko, da poravnamo račun, se jej takoj zasveti v roki listek z napisom: Za Sokolski dom. Jaz in moji tovariši smo protestirali, da se ravno v Grajski kleti pobira za Sokolski dom, a ne za Jugoslovansko Matico, ali za Dijaško kuhinjo in večerjo. Ako hočejo gospodje demokratski kapitalisti imeti v Mariboru svoj Sokolski dom, potem je pač zanje grdo in beraško, iztiskujejo za pozidavo tega doma iz vsacega, tudi najrevnejšega gosta v Grajski kleti tiste pare. Vsi nedemokratski obiskovalci Grajske kleti se zgražajo nad tem vsiljivim beračenjem za demokrat-

skega Sokola in zahtevajo od vodstva kleti, da upelje plačilne listke v korist Jugoslovanski Matici, ali pa za revne dijake. Ako se bo po Grajski kleti še nadalje neručilo za gnilo in preperelo JDS kliko, se bo klet kmažu čisto izpraznila, kakor se je to zgodilo z demokratsko stranko.

Podporno društvo za revne učence državne realke v Mariboru ima redni občni zbor v sredo, dne 21. novembra 1923 v posvetovalnici državne realke. Spored: Poročilo odbora in računskih preglednikov za 1922-23; volitev odbora za 1923-24 in slučajnosti. Začetek ob 17. uri. V slučaju nesklepčnosti se vrši pol ure pozneje občni zbor pri vsakem številu navzočih članov. Odbor.

Dušica.

Roman v treh delih. Angleški spisala B. Orczy. Prevodel Paulus.

Zavedal se je, v kak nevaren položaj jih je vse spravila —. Le predobro je poznal svojega prijatelja in poveljnika, njegov neustrašeni pogum, njegovo brezmejno drznost, njegove nedotakljive nazore o častni besedi. Vedel je, da bo Blakeney kljuboval vsaki nevarnosti, tvegati rajši življenje ko pa prelomiti besedo, da bo s samim Chauvelinom trdo za seboj poskusil tudi zadnje obupno sredstvo in bo rajši sam poginil, ko pa da bi zapustil tiste, ki vanj zaupajo.

Margareta je dvignila glavo in siloma potlačila solze.

«Prav govorite! In — sram bi me bilo, če bi ga odvracala od njegove dolžnosti. Saj bi bilo tudi zaman, kakor pravite. Bog mu daj moči in razsvetljenja», da bi premagal srečno vse svoje nasprotnike! Vas pa naj vzame seboj, ko bo šel na delo. Upam da se vas ne bo branil. Vaš razum in vaša moč mu bodeta morebiti potrebna. Bog vaju čuvaj! — Medtem pa ne smeva izgubljati časa! Vedno sem še vkljub vsemu prepričana, da ga moreva rešiti ali pa mu vsaj mnogo koristiti, če ga o pravem času posvariva.»

«Gotovo! Če bo vedel, da je v neposredni nevarnosti, bo še bolj previden. V nevarnosti je njegova bistroumnost in iznadrjivost čudovita!»

«Kaj torej mislite, ali bi ne bilo dobro, če bi šli nekoliko pogledat po okolici, jaz pa bi tukaj počakala nanj? Morebiti se srečata. Mnogo dragocenega časa pridobiva. In če ga najdete, povejte mu, da mu je Chauvelin za petami!»

«Pa v temle brlogu vendar ne morete sami ostati!»

«Bom že potrpeła. — Pa lahko bi vprašali našega godrnjavega krčmarja, ali bi ne mogel odstopiti za nekaj časa kako drugo sobo, kjer bi bila varna pred preveč radovednimi očmi slučajnih gostov. Ponudite mu denarja! Precej mu ga lahko daste. In ko bo prišel »visokozrastli Anglež«, naj mi koj pride pravit.»

Mirno je govorila, da, veselo in zaupno. Pripravila se je na najhujše, če bi res prišlo. Ni hotela več kazati slabotnosti, vredna je hotela biti njega, ki je tvegati življenje za bližnjega.

Andrej pa je radevolje ubogal. Videl je, da je močnega duha, odločna, da ji sme zaupati.

Stopil je k vratom, skozi katere sta odšla Brogard i

njegova babnica, in je potrkal. Ploha godrnjavih kletvic mu je odgovorila.

«He, prijatelj Brogard», mu je zaklical, «gospa bi rada počivala za nekaj ur. Ali ji morete dati kako drugo sobo? Sama bi rada bila.»

Vzel je nekaj zlatov iz žepa in požvenketal z njimi prav pomenljivo.

Brogard je med njegovimi besedami odprl vrata in ga po svoji navadi malomarno poslušal. Ko pa je čul žvenketati denar, se je vidno ogrel. Vzel je pipo iz ust in stopil v sobo.

S palcem je pokazal čez ramo po stopnicah in zagodrnjal:

«Tamle gori lahko čaka. Je čisto udobno in drugega prostora nimam.»

Margareta je na prvi pogled spoznala ugodno lego sobe in korist, ki jo bo imela od nje.

«To bo zelo primerno», je dejala Andreju po angleško. «Dajte mu denar! Prav srečna bom tam gori. Lep razgled bom imela po gostilniški sobi, mene pa nihče ne bo opazil.»

Zadovoljno je pokimala Brogardu. Svobodoljubni republikanec se je celo taliko ponižal, da je zlezel po stopnicah ter z nogami in rokami začel pospravljati slamo, ki je ležala po tleh te njegove «boljše sôhe».

(Dalje prihodnjič).

Aleks. Ledineg

Aleksandrova cesta 21.

Radi opustitve trgovine se prodajajo najcenejše obleke za moške in dečke, zimske suknje, raglani in kratke suknje, kakor tudi cagajste obleke in hlače.

Dražba

Dne 16. novembra 1923, dopoldne ob 11. uri se bo vršila pri okrajnem sodišču Maribor soba št. 27 dražba zemljišča vl. št. 73 k. o. Sv. Miklavž (na Dravskem polju).

Zemljišče obstoji iz stavbenih parcel št. 14/1 hiša št. 26 v Sv. Miklavžu in št. 14/2 gospodarsko poslopje, iz vrtov 5 a 95 m², njiv 7 ha 30 a 88 m², travnikov 78 a 48 m², gozdov 3 ha 85 a 93 m².

Izklicna cena znaša K 235.496.—. Ostali dražbeni pogoji se lahko vpogledajo pri okrajnem sodišču Maribor, soaa št. 26.

MODNI RAGLANI

USNJENE SUKNJE

MOŠKE OBLEKE

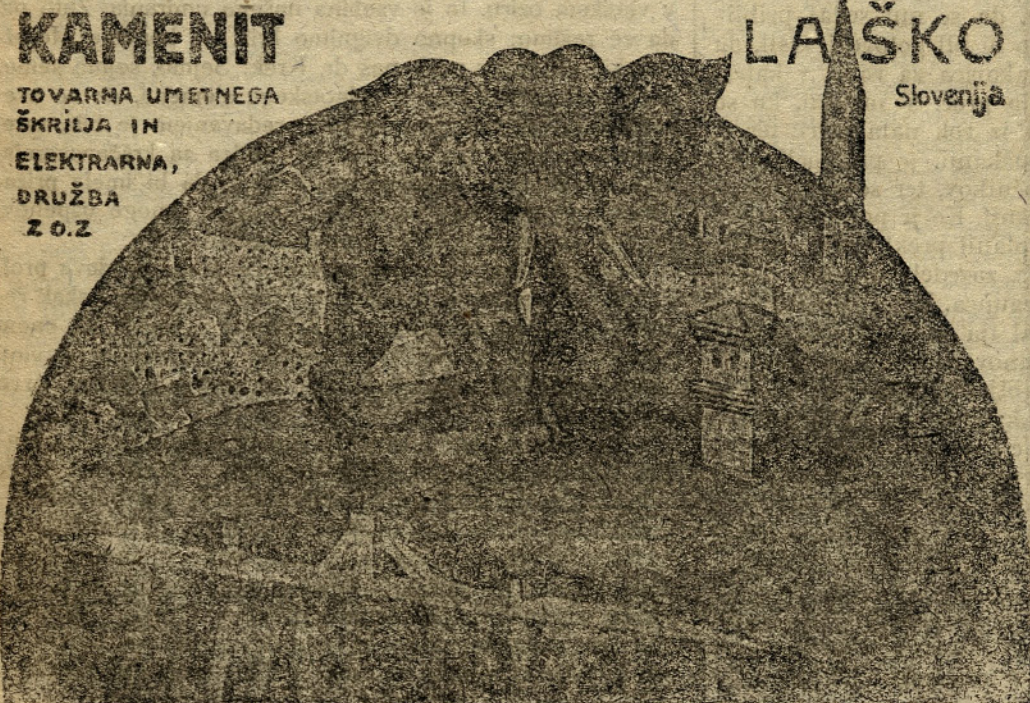
v lastni delavnici izdeluje in prodaja po ceni
ALEX. STARKEL
MARIBOR, TRG SVOBODE 6.

KAMENIT

TOVARNA UMETNEGA
ŠKRILJA IN
ELEKTRARNA,
DRUŽBA
Z.O.Z

LAŠKO

Slovenija

Krojač Iernej Ules

RADVANSKA CESTA 34
se priporoča v najhitrejši
izdelavo najpriprostejših
kakor tudi najfinejših krojev
po nizkih cenah. Dopisnica
zadostuje.

DRVA

premog
OVES
koruzo
opeko

trgovsko opravo, auto, šivalni stroj, voz proda

OSET ANDREJ
Maribor, Aleksandrova 57
Telefon 88.

Širite „Stražo“!

XXXXXXXXXXXX
XXXXXXXXXXXX

Damska šivilja IVANA MARINIČ

KACIJANERJEVA UL. 17
prevzame vsa dela za najhitrejšo in najfinejšo izdelavo pri brezkonkurenčnih vpeljanih cenah.

Hiša enonadstropna, nova, z lepimi kletmi ter precejšnjim vrto mv Ljubljani, se zamenja za Maribor, eventuelno proda. Tozadevna natančnejša pojasnila se dobe v trgovini I. Baloh, Maribor, Grajski trg 3. 638 10—1

Prvovrstni klavir se proda. Naslov v upravnistvu.

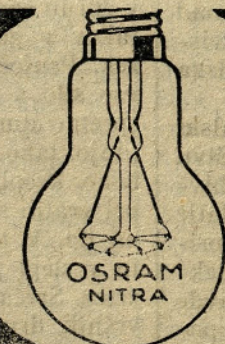
Sprejme se takoj samski organist. Plača po dogovoru. Kje, pove upravništvo. 678

Ne pozabite!

da je najugodnejši vir za nakup specerijskega in delikatesnega blaga, kakor: pristnih kranjskih klobas, trapist. sira, la polemalerja, vseh najboljših vrst likerja, konjaka, ruma, malaga vina, dalmat. «Prošek», najfin. čaj, čajno pecivo, mandeljne, lešnike, sultanine, malaga grozdje in pristno dalmatinsko olivno olje:

Tvrdba

Vračarič & Šorn, Jurčičeva ul. 11

OSRAM
to znamko mora nositi žarnica

Kdo hoče dobro luč nesme se bati stroškov.

OSRAM NITRA

KUPUJE

se vedno le najboljše in najcenejše za domačo potrebo vsakovrstno manufakturno, kakor tudi tekstilno blago pri stari in zelo znani tvrdki

KAROL WORSCHKE, Maribor, Gosposka ul. 10

Perje za postelje

Novo došlo!

vseh vrst angleško in češko sukno in drugo manufakturno blago, za jesensko in zimsko sezono. Cene resnično nizke, blago iz priznane najboljših tovarn.

MASTEK & KARNIČNIK, MARIBOR, GLAVNI TRG 16

Vsak naj si ogleda zalogo in prepriča z enkratnim nakupom!